

Latvijas vides organizāciju vēstule klimata rīcības pieprasīšanai

Esošā rīcība klimata pārmaiņu ierobežošanai nav pietiekama. Pieprasām, lai mediji un politiķi atzītu klimata krīzi. Mēs vēlamies redzēt pārmaiņas no politiķu puses, lai panāktu klimata krīzes nopietnībai atbilstošu rīcību drošas nākotnes nodrošināšanai. Lai gan ziņas šobrīd aizpilda pandēmija un karš Ukrainā, klimata krīze vēl joprojām ir pieaugošs drauds ne vien nākamajām paaudzēm, bet jau tuvākajām desmitgadēm. Klimata pārmaiņu starpvaldību padome, pasaules autoritāte klimata krīzes jautājumos, februāra beigās savā ziņojumā ir brīdinājusi, ka globālā sasilšana pat par 1,5 °C, salīdzinot ar industriālās revolūcijas sākumu, aizsāktu nekontrolējamu domino efektu un novestu pie katastrofas, iznīcinot vidi un sabiedrību, kādu to pazīstam. Latvijai ir visas iespējas būt risinājumu radīšanas priekšgalā Eiropas Savienības valstu vidū, bet tālredzīga rīcība no valsts puses nav bijusi pietiekama. Klimata krīze nekur nepazūd, un jau tagad ir jāveic konkrēti soļi klimata mērķu sasniegšanai.

Daudzpusīga pāreja prom no fosilo resursu izmantošanas nepieciešama arī tādēļ, lai mazinātu Latvijas atkarību no citu valstu energoresursiem un ierobežotu iespēju citām valstīm izdarīt spiedienu uz Latviju. Šobrīd dabasgāzei, kas tiek importēta galvenokārt no Krievijas, ir svarīga loma gan apkures nodrošināšanā, gan elektroenerģijas iegūšanā. Ja arī tiktu izmantotas alternatīvas dabasgāzes piegādes avoti, elektroenerģijas ilgtspējas jautājums vēl nebūtu atrisināts. Tāpēc nepieciešams jau tagad mazināt dabasgāzes lomu Latvijas enerģijas ražošanā, plānojot abu TEC darbības maiņu vai iespējamu atteikšanos no tiem nākotnē, neturpinot Skultes sašķidrīnātās dabasgāzes termināļa projektu un pastiprinot Latvijā līdz šim nepietiekamo atjaunīgo resursu izmantošanu elektrības ražošanā. Lai mazinātu nepieciešamo elektrību, ir jāceļ arī esošo ēku energoefektivitāte, atbalstot ēku siltināšanu un iekļaujot pastiprinātas energoefektivitātes prasības ēku rekonstrukciju vai jaunbūvju projektos.

Liels siltumnīcefekta gāzu (SEG) avots Latvijā ir transporta nozare. Latvijas mazā izmēra dēļ nav racionāli veikt iekšzemes lidojumu reisu, kā Rīga-Liepāja. Tā vietā jānodrošina ātra, regulāra, pieejama un ērta vilcienu satiksme. Tā kopā ar autobusu satiksmi var nodrošināt visu Latvijas reģionu savienošanu. Lai uzlabotu vilcienu satiksmi un vienlaikus mazinātu izdalīto emisiju daudzumu, nepieciešams ar valsts atbalstu atsākt dzelzceļa elektrifikācijas projektu, par pamatu ņemot *Latvijas Dzelzceļa* 2022. gadā publicēto plānu. Ja valsts spēj sniegt simtiem miljonu lielu atbalstu *AirBaltic* un 3 miljardus valsts automaģistrāļu izbūvei, tad jābūt iespējai pakāpeniski atvēlēt nepieciešamo summu vilcienu satiksmes uzlabošanai, lai mazinātu sabiedrības atkarību no personīgajām automašīnām. Izmantojot *Rail Baltica* kā atspēriena punktu, ir jānodrošina dažādu pasažieru vilcienu pārvadājumu pieejamība Baltijas valstu ietvaros, neveicot kaitējumu bioloģiskajai daudzveidībai.

Vilcienu satiksmes uzlabošana ir priekšnosacījums gan Latvijas, gan visas Baltijas savienotības stiprināšanai.

Mazinot transporta nozares radītās emisijas, jāņem vērā arī lauksaimniecības nozares attīstības rezultātā radītās emisijas. Lai gan radīto SEG emisiju daudzums ir mazāks, nekā tas bija 1990. gadā, kopš Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā tas ir audzis līdz ar lauksaimniecības nozari. Lielākie lauksaimniecības SEG emisiju avoti ir liellopu sektors, minerālmēsļu izmantošana un liels organisko vielu bagātas augsnes īpatsvars kopējā lauksaimniecības zemju platībā. Kaut arī Latvijā ir ap 200 tūkst. ha lauksaimniecībā izmantojamās zemes, Latvijā aramzemju platības pēdējos gados palielinās, izvēcot kokaugu biomasu no dabiski apmežotām lauksaimniecībā izmantojamām zemēm. Klimata mērķu sasniegšanai nepieciešams papildus līdzfinansējums no valsts budžeta, lai mazinātu lauksaimniecības nozares radītās emisijas.

Klimata likums tiek izstrādāts, lai vienā normatīvajā aktā iekļautu visus nosacījumus, kas attiecas uz nacionālo klimata politiku un regulējumu. Esošā likuma versija pilnvērtīgi neatspoguļo citu Eiropas Savienības valstu nacionālo Klimata likumu galvenās sastāvdaļas. Netiek atzīta bioloģiskās daudzveidības loma klimata pārmaiņu mazināšanas un pielāgošanās pasākumos, kā arī sabiedrības iesaistes stiprināšana klimata politikas veidošanā. Eiropas Savienības dalībvalstu pieredze rāda, ka, iesaistot sabiedrību klimata politikas veidošanā, var atbalstīt konsekvenci starp ilgtermiņa mērķiem un īstermiņa rīcību, palielināt zinātnes lomu lēmumu pieņemšanā un stiprināt sabiedrības uzticību klimata politikai. Nepieciešams veidot neatkarīgu jaunatnes padomi un zinātnes padomi, kā arī klimata asambleju. Jau šobrīd pārliecinoši lielākajai daļai (91 %) Latvijas jauniešu kopumā ir svarīgi, lai Latvija iesaistītos globālo vides un dabas aizsardzības jautājumu risināšanā. Taču tikai vidēji 32 % jauniešu uzskata, ka mācību iestādēs izpratne par tādiem vides jautājumiem, kā preču un pakalpojumu ietekme uz vidi, klimata pārmaiņu mazināšana, bioloģiskās daudzveidības saglabāšana tiek veidota labā un teicamā līmenī. Latvijas skolēniem, studentiem un mācībspēkiem ir nepieciešama kvalitatīva vides un pilsoniskā izglītība, kas spēcīgi integrēta esošajā izglītības modelī, lai nodrošinātu, ka izglītojamie var iegūt izpratni par ilgtspēju, klimata pārmaiņām un vidi.

Pieprasām politiķiem rīkoties ambiciozi. Nepieciešama aktīva valsts rīcība esošo plānu un rīcību pārskatīšanā, plānu izpildīšanai vajadzīgā finansējuma atvērēšanā, kā arī nepieciešamo likumu izmaiņu ieviešanā, lai varētu izpildīt topošā Klimata likuma mērķus - panākt klimatneitralitāti ne vēlāk kā 2050. gadā. Izvēloties ignorēt brīdinājumus par klimata krīzes nopietnību, tikai pastiprināsies to radīto seku posts Latvijai un tās iedzīvotājiem. Nepieciešams arī pieminēt, ka visi Latvijas iedzīvotāji klimata pārmaiņu sekas neizjutīs vienlīdzīgi. Kaut arī nabadzīgākā valsts daļa ir atbildīga par mazāko daļu no visām izdalītajām emisijām, šī iedzīvotāju grupa cietīs visvairāk no klimata pārmaiņu izraisītajām sekām. Ar katru vienaldzībā pavadīto

gadu, izliekoties, ka klimata pārmaiņu radītās sekas būs izjūtamas tikai tālā nākotnē, mazinās iespēja laikus veikt nepieciešamās darbības, lai Latvija nenonāktu katastrofas priekšā tuvāko desmitgažu laikā. Jo ilgāk tiks atlikta klimata problēmu risināšana, jo grūtāk un dārgāk būs tās atrisināt. Tāpēc jārīkojas jau tagad, lai šo apdraudējumu ierobežotu un iegūtu labāku nākotni gan mums, gan nākamajām paaudzēm.

Parakstītāji:

Fridays For Future Latvia
Jaunatnes organizācija "Protests"
Pasaules Dabas Fonds
Zero Waste Latvia
Zaļā brīvība
Dzīvnieku brīvība

25.03.2022